

Povolání proroka ve Starém zákoně

RESUMÉ

Počet znaků: 96 839

Cílem této práce bylo blíže popsat a vysvětlit události povolání proroka zaznamenané na stránkách Starého zákona a najít jejich případné společné a rozdílné znaky. Byla k tomu použita metoda exegeze biblických textů (1 Sam 3; Iz 6; Jer 1) a komparace těchto perikop.

Proroci a prorokování byli součástí všech starověkých národů a jejich náboženství. Mnohé dochované záznamy prorockých výroků se podobají starozákonním textům.

Proroci byli výjimeční jedinci, kteří měli zvláštní duchovní vztah s Bohem. Zažívali tajemné chvíle a dostávali tajemná sdělení. Boží poselství přetlumočili do lidského jazyka srozumitelného adresátům výroků. V tom, co proroci viděli a slyšeli, chápali nadpřirozený zážitek. Dostávali se do stavu absolutní koncentrace na duchovní bytí, při kterých normální vědomí přestává fungovat. Vnímání Hospodinova slova a obzvláště událost povolání patří mezi jejich neobyčejné zážitky. Prorok není někdo ustanovený, ale povoláný, je nositelem zvláštního charismatu.

Perikopa o Samuelově povolání Hospodinem, je zasazena do kontextu Samuelova narození po úpěnlivé prosbě o potomka jeho neplodné matky Chany, která ho přislíbila službě Bohu, a vyprávění o ničemných synech Eliho. Samuelovo povolání se dá shrnout do následujících důležitých tematických prvků.

Samuel už před svým povoláním vykonával (díky svému zasvěcení Bohu od dětství) službu Hospodinu.

K jeho povolání dochází v mladém věku a v době, kdy Bůh vůči svému lidu mlčí, neposílá své služebníky proroky s poselstvím, případně jen s oznámením hrozeb.

Text obsahuje poměrně podrobný popis okolností, scéna se odehrává nad ránem, když Samuel spal poblíž Boží schrány. Ta symbolizuje Boží přítomnost a Samuel tak byl na příhodném místě pro obdržení Božího zjevení.

Samuel neměl při svém povolání žádný vizuální vjem, pouze slyšel hlas, který ho opakovaně volal.

Důležitá je postava kněze Eliho, který Samuela uváděl do kněžských povinností. Při události povolání hraje významnou roli jako rádce, který mladíkovi pomáhá s rozpoznáním původce hlasu.

Bůh Samuela oslovuje jménem, a to opakovaně, aby se tím zdůraznila naléhavost povolání.

Charakteristickou vlastností Samuela, která je v textu zdůrazněna, je jeho poslušnost vůči Bohu i Elímu. V krátkosti to vyjadřují slova: „*Mluv, tvůj služebník slyší.*“ (1 Sam 3, 10b).

Následuje sdělení zprávy o zkáze Elího domu, kterou Samuel nedostává příkazem tlumočit Elímu, ale na jeho naléhání ji oznamuje.

Samuelovi se Bůh zjevuje i nadále, výlučný vztah proroka k Bohu je kladen před oči celému národu.

Událost povolání výrazně ovlivňuje Samuelův život.

Povolání proroka Izajáše je zasazeno do politicky složité doby, která nastává po smrti krále Uzijáše.

Odehrává se v chrámě při bohoslužebném shromáždění. Izajáš prožívá vidění Hospodinovy slávy, slyší chválení Boha serafy, jeho mysl se plně zaobírá svatostí a majestátností Boha, jehož přítomnost v chrámě naznačuje blízkost vyvolenému lidu.

V konfrontaci s Bohem si Izajáš uvědomuje svou hříšnost. Následuje Boží očistění proroka, které se stává impulzem pro oddání se prorocké službě, prorok dává kladnou odpověď na obecně položenou Boží otázku. Pro Izajáše je charakteristický postoj pokory a veliké ochoty věnovat se prorockému úkolu bez vznášení námitek.

Hospodin Izajáše hned pověřuje ohlášením potrestání lidu. Prorok svým mluvením bude působit ještě více na zatvrzelost lidí. Tíživý výrok je obohacen básnickými prvky. Toto proroctví zhouby, které má Izajáš pronést končí poselstvím naděje: Bůh nedopustí úplnou záhubu lidu, jeho záměr obnovit lidstvo skrze Izrael trvá.

Tato událost je velice důležitou v Izajášově životě.

Povolání proroka Jeremjáše je vloženo taktéž do těžké doby, kdy se blíží pád Jeruzaléma.

Bůh Jeremjáše oslovuje, představuje se jako jeho Tvůrce a Posvětitel v matčině lůně a oznamuje mu jeho určení k prorocké službě.

Prorokova výmluva, zdráhání se a obavy z poslání jsou dalším prvkem povolání. Jeremjáše Boží oslovení nečekaně zaskočilo. Snaží se vyhnout těžkému úkolu, vylouvá se na svou nezkušenost a nepřipravenost.

Bůh Jeremjáše ujišťuje o správnosti své volby, povzbuzuje ho k uposlechnutí a k přijetí prorockého úkolu, ke kterému mu dá sílu a v kterém mu bude stále nablízku. Prorok má pokorně naslouchat Hospodinu a nechat se jím vést.

Hospodinova vztažená ruka symbolizuje přenesení slov od Hospodina k Jeremjášovi. Je tím zdůrazněno, že prorok nemluví sám od sebe, ale že původcem jeho slov je Bůh.

V textu Jeremjášova povolání je také zařazeno pověření hned na počátku služby, které je prostředkováno skrze dvě vidění. Mandloňový prut vyjadřuje Hospodinovo bdění nad Izraelem, jeho přítomnost v historických událostech. Vidění překypujícího kotle symbolizuje hrozící nebezpečí. Jeremjášovým úkolem bude ohlašovat tvrdé poselství – blížící se zánik Jeruzaléma. Útok Babylónské říše je odpovědí na špatné skutky obyvatel Judska, kteří se provinili nevěností vůči Božím příkazům a modloslužbou.

Povolání od Hospodina k prorocké službě zásadně mění Jeremjášův život, stává se Hospodinovými ústy. Pro Boží slovo bude mnoho trpět, ale zároveň zažívat útěchu.

Při porovnání těchto tří perikop je zřejmé, že mají některé společné a některé rozdílné prvky. Mezi ty společné patří uvedení okolností povolání (časové zařazení, místo), popis audio-vizuálních vjemů, ve kterých je popisována Boží iniciativa a lidská odpověď, dále předání poselství hned při povolání, Boží sebe-zjevení. Rozdíly tvoří v 1 Sam 3 postava rádce, absence vizuálního vjemu, oslovení Samuela jménem, jeho výrazná poslušnost a prozaické literární provedení. V popisu Izajášova povolání se vymyká vidění Boží slávy, vnímání Hospodina jako opravdového Panovníka i s jeho dvorem, který ho chválí, uchvácení Boží svatostí a Boží majestátností, uvědomění si své hříšnosti a následné očištění, které vzbuzuje v prorokovi ochotu přijmout prorocký úkol. Jeremjášovo povolání se odlišuje zmínkou o jeho vyvolení před početím, Jeremjášovými výmluvami na nezkušenost a nepřipravenost; rozdílné je také Boží povzbuzení a ujištění proroka o Boží náklonnosti, symbol Hospodinovy ruky jako garance původu slov od Boha, dvě vidění a téma Hospodinova bdění nad lidem.

Společné znaky biblického zpracování povolání proroka se týkají zejména obecných prvků, kdežto rozdíly vypovídají o tom, co je typické pro jednotlivou prorockou osobnost. Uvedené společné znaky tvoří jen jakousi kostru literárního ztvárnění povolání proroka, na kterou jsou navrstveny popisy dalších skutečností, které se týkají pouze konkrétních prorockých osobností.